

1. Å R S L O P P E T

1. Så många solskinsdagar i adväntan, så många yrvädersdagar i fastan.
19620621
2. Om det är mycke rimfrost i adväntan blir det följande året gott.
19620621
3. Jag minns att farfar ville hava ny halm i sin bädd till julen. Han var van att ligga på halmmadrass. Den lade de in i julavickan. När den tömdes fick grisen den att sova i. Det var råg, långhalm. Långhalm användes till taktäckning också. Den var handtröskad, d.v.s. att den var utlagd på loggolvet och handslagen så att säden kom ut.
"Som man bäddar åt sig får man ligga", sade farfar när han ruska om halmen i sängen.
19611113
4. Spisen kritades till jul, påsk och midsommar. Kritan köptes i handel. Det användes lim för att den skulle ej smetas utav. Kritan uppblandades i vatten och lim, icke annat jag minns. Den blandades med rökrita och även blåkrita. Med den gjordes figurer, blommor och annat.
19611211
5. Julseder var att maten fick ej tagas av borden. Ifrån julaften så skulle det vara lite mat på bordet. Om ej annat, brödkorgen eller skorpor eller sådant som kan tåla värme eller kyla. Så var det att om någon kom på besök, skulle han eller hon ha fägning. "Du skall ha något att äta, du skall ej bära ut julen heller!" Och så blev det fägning. Denna maten stog till efter 13dedagen.
19670228
6. Vi brukar gå till julottan, ibland gick vi till Rök, ibland till Svans. Det var kapplöpning till att komma hem och få i sig lite mat och gå och lägga sig, för då fick de lägdasäd. D.v.s. att axen blir stora och tunga, så att de böjer sig på strået.
19670126
7. Som dagarna är under julavickan, så ter sig månarne under året.
19620621

8. Som första nyet är efter nyåret, så blir det 3 ny.
19620621
9. Trettondagen tö
blir det tidig skörd,
sade farfar.
19670429
10. Tjugonde Knut
då åker julen ut,
då är det slut på det fina brödet.
19670126
11. Mars kommer in som ett lejon och går ut som ett lamm.
Mars kommer in som ett lamm och går ut som ett lejon.
19670228
12. Mars med sitt skägg
lockar barnen utom vägg.
Mars med sin huva
skrämmar barnen in i stuva.
19670228
13. Palmsöndag,
Blå (eller: dum) måndag,
Fete tisdag,
Ask onsdag,
Skär torsdag,
Lång fredag,
Kort lördag,
Påsk.
19670126
14. Jag undrar hur många påskeldar nu kunde ses på slätten. När jag var barn kunde jag räkna från 15-20 påskeldar. Detta är så gammalt sedan Petrus stod och värmdes sig vid Översteprästens palats, då han förneka att han kände Herren. Därifrån har Påskelden firats.
19670331
15. Om åskan höres före vårdagsjämningen, så blir det 6 vickor kallt väder. Om den går efter höstdagsjämningen, så blir det fortfarande vackert väder.
19620621

16. När gärdesgårdarna kom bort, så trivs ej våroxen bland staver och taggtråd. De gamla gärdesgårdarna med trinne och staver och vijehank var hans tillflykt. Vad är våroxen? Det var ett fenomen som visa att våren var kommen, men det var vattenånga som steg upp ur jorden vid den starka solvärmens. Det var en hägring. Man såg åt solen, så glittrade det mot gärdesgården. Det måste vara en bakgrund och gärdesgården var rätta platsen för våroxen. Om du ser mot en spis och ser värmens stiga upp, så fladdra det upp, men jordvärmens går åt sidan, medan spisvärmens går upp.
19610910
17. Aprile snö
är lika bra som fåra gö.
Fåra gö, fårgödsel.
19670228
18. Sädesärlan om våren är tecken för att våren är kommen för att stanna.
19640930
19. Om skatan bygger sitt bo på toppen av det gamla, då blir det våttår. Bygger hon under det gamla, då blir det torrår. Man kan se var hon har det gamla och så jämföra höjden. Jag har sitt 5 skatbo på toppen på varandra.
19670126
20. Om godrommen låg på grunt vatten så bebåda våttår. På djupt vatten torrår. Sade morfar då han kom hem från skogen.
19611211
21. Man gick barfota på den dagen då ormen hade sugit giftet ur jorden. Någon bestämd dag vet jag ej om.
19611021
22. De sade att om Olof giver ax, så kommer Erik med bulle. Det var så att om det var ax på Olofdagen, så var rågen mogen så att de kunde mala den och baka bullar på Eriksdagen.
19670126
23. Böner brukade plantas på Bedadagen.
19611113

24. Det var utflykt till Omberg annandag pingst. Jag vill minnas, att vi gjorde oss redo när solen gick upp. Det tog en timme att gå. Man gick över gården och åkervägar till Gottorp. Sedan var det körväg ända till Berget. Det var så att Renstad hade väg dit, för de hade bete på Berget, så de kunde hämta mjölken till Renstad. Man kunde få åka i löfklädda höskrindor med ungbjörkar på sidorna och topparna sammanbundna, så det likna en ark. Det var musik med, ibland dragspel eller en munmagiga.

Folk kom på båt till Hästholmen från Hjo, Gränna, Jönköping, Vadstena och på tåget från Linköping.

19640531

25. Göken sluta att gala, när han fick se den första hösåten.

19670126

26. När det gäller fruntimmersvickan så har jag två mostera i den, Emma och Kristina, Juli 18 och 25. De bruka skämta med varandra, att det regna på dig och du blev våt. Det var så lite, kunde den ena säga. Det var ej nog att blöta ned håret, sa den andra, det var bara några regndroppar.

19670325

27. Det var en dag som de kalla 7-sovaredagen. Om det då regnade, så blev det regn i 7 vickor. 7-sovaredagen är borttagen ur almenacka nu.

19670126

28. Det är en gård på norra delen av Omberg som heter Tyskeryd. En vicka på hösten som har vackra solskensdagar kallas i min hemort Tyskerysommar. Då får Tyskerybonden sin skörd mogen. Det var kålrötter, potatis och betor. Det var så att det blev soliga dagar i Oct. efter det hade varit fröstnätter, en kort tid.

19661201

29. Det var brukligt att få ut gödseln före innan frösten eller till den 24 Oct., hvilken var flyttiden för tjänstefolket.

Potatisen skulle ock vara upptagen så att statare kunde flytta den 24.

19611021

30. Flyttekaka bakades när tjänsteflickan eller drängen flyttade från sin plats till en ny och när barnen lämna sitt hem. Då fick de en bit flyttekaka med sig. Jag fick en bit med mig till U.S.A. och har den ännu. Den skulle vara bot mot

hemsjukan. När jag fick den, så skulle jag taga kakan och säga:

Var är du?
Här är jag.
Är du hemsjuk?
så är ej jag.

Jag vet ej bestämt om det har botat hemsjukan, men jag var hemsjuk en gång, och det var när jag var i San Frisko, Calif., 1907 och jag gick och såg på den stora ödeläggelsen där efter jordbävningen och branden.

19610910

31. Höstnatten och barnaröv är intet att lita på, brukade morfar säga. Det kunde vara fint väder på kvällen före men under natten kunde det bli snöstorm. Man vet ej vad nästa morgon kunde medföra.

19611113

32. Om himlen är röd vid soluppgång blir det stormigt. Ordspråk är:

Red in the morning is sailor warning.
Red in night is sailor delight.

Det menar att om himlen är röd på morgonen, så måste sjömannen se upp. Är den röd på aftonen, så blir det vackert väder för honom.

19611021

33. Om solen skiner i västermoln när den går upp blir det regn frampå dagen.
Om solen går ned i moln, så blir det regn följande dag.

19620621

34. Att solen drar vatten på solnedgången vet jag om och har själv sett det. Blir regn nästa dag då.

19670429

35. En del var rädda för åskväder. Det var att stänga fönster och dörrar och spellet i spisen för att de ej skulle draga blixten till sig.

19670126

36. Om det bildas luftblåsor på vattenpölar var det regnar, så blir det mera regn följande dag.

19620621

37. När regnbågen är högre än solen, så blir det regn nästa dag.

19640715

38. Om nordskenet är rött och långt åt söder blir det snöstorm, snöyra.
19620621
39. Syrsorna eller gräshopper det är 6 vickor ifrån den höres första kvällen
till den första frösnatten, det slår sällan fel.
19640715
40. Myggorna när de blir för efterhängsta, så blir det regn att vänta.
19640715
41. Det kunde braka i Tåkern om vintern alldeles som åskan går. Ja, nu blir det
annat väder av. Isen remnar. Det var som skott ur en kanon. Det blev milt en tid.
19670325

2. LIVSLOPPET

42. Det sades att den som hade fritagit en groda från en orm kunde förlösa en havande kvinna lika lätt som han förlöste grodan.
19611211
43. Det var en kvinna i Lilla Överby, Svans. Hon högg ved. En vedpinne for upp och slog till henne i pannan ovanför ögat. Hon tog med högra handen för att känna om det blödde. Så drog hon med handen nedåt kinden. Hon blev rädd att det skulle vara ett hål. Men vad som hände var att när barnet blev fött, så hade det ett öga upp och ett i minne. Det högra var närapå var näsan slutar. Jag såg ej barnet, men min mor gjorde det. Hon tyckte det var synd om dem, men barnet levde endast några dagar.
19620725
44. Jag arbeta tillsammans med en man på verkstaden. Han hade en fläck stor som en ettöring på bröstet rätt under skjortkragen. Det var hår av en mus, sade han. Antingen du tror mig eller ej, så var det en mus som hoppa på min mor, innan jag blev född och hon slog till den, och så fick jag detta födelsemärke. Det var hår alldeles som på en mus.
19640725
45. De sade att barmorskan hade barnen i sin väska. Det var så att hon bar på en stor väska, varuti hon hade mediciner och instrument till förlossningen.
19670126
46. Här är en glosa, som vår granne hävde ur sig en gång. Hon hette Lovisa Hård. Så här sa hon: "Nästa gång jag får en unge, skall jag skita ner handen, så att när jag tar prästen i hand han får sin näsduk skiti." Det var så att när hon sist tog prästen i hand, när hon hade fått barnet, så hade prästen näsduken i handen emellan sin och hennes, och det reta henne. Ja, hon var född i Vestra Harg socken.
19670331
47. Jag blev skrämnd för källegubben. Det var att hålla småbarn från att gå när källor. De kunde falla uti dem.
19611021
48. Ack, ack, de barnen,
skickar dem till kyrkan går de till qvarnen.
19670126

49. Hittar jag ej er i ängen,
hittar jag er i sängen,
sa morfar till barnen och gav dem pisk på morronen för att de ej hade gjort som
han satt dem att göra på ängen, nämligen att räfsa ihop det torra höet.
19631203
50. Mormor sade, att kråkorna kom och skrek: "Snorarm, snorarm!" när de såg att
ungarna strök av näsan på armarna.
19640715
51. Jag må nu nämna lite i minne om kyrkoherde A. Flygare. Jag var just 5 år, då
jag läste för honom och sjöng en psalm och en hymn. Jag fick 25 öre och några
bröstkarameller. Han var hemma och gav farfar nattvarden. Det var vid vintertiden.
Jag sjöng 56 ur Svenska psalmboken. Hymnen börjar med: "Jag är glad att ett lamm
få vara." Så läste jag ett stycke i G.T. och ett i N.T.
Flygare dog när han gjort altartjänsten och skulle beträda pridikerstolen.
Kyrkovärden tog honom i famnen, så att han ej föll omkull.
19670325
52. Konfirmation var emellan pingst och midsommar. Kyrkan kläddes med björkris med
blommor i. Jag läste för kyrkoherde A. Flygare. Min hustru blev döpt av honom,
när han var adjunkt i Strå. Läsningen försiggick i sakerstigan, när det var bara
10-12 stycken. När det var fler, så var de i kyrkan. Det hörde till att läs barnen
skulle titta på utsikten från kyrktornet.
19670325
53. Nu murare Godbergs egen saga. Han hade stämt möte med ett dussin flickor, som
han hade blivit kär uti. De skulle möta honom vid Prinsasten, som ligger utmed
Ödeshög-Mjölbyvägen, en lördagskväll. De alla kom och väntade, men till sist blev
väntan lång, en efter en försvann, så att en blev kvar. Då kröp Godberg ner från
ett av träden, som hade blivit planterat där. Så fick han Ada, som blev hans
lifsledsagerska. Och de fick en son som är lika gammal som jag, kanske en timma
yngre än jag. Barnmorskan gick ifrån mitt hem över gården till Godbergs hem i
Gottorp.
19670429
54. Det var sed att då ej en guldkrona var till hands, så gjordes en myrtenkrona.
För det mesta var det änkor, som när de gifte om sig, bar en myrtenkrona.
19611021

55. Mormor sade att när skatan eller en ekorre ställer sig och ser in eller om en hund ylar utanför, så kommer det att bäras ut ett lik därifrån. När min moster kom hem ifrån Amerika många år sedan, så hade en ekorre stått och tittat in i stugan flera gånger. När vi barnbarnen kom hem till henne var hon så bedrövad av visiten av djurets näsvishet. "Jag kan just undra vem som skall bäras ut?" Några veckor därefter, så kom hennes dotter hem ifrån U.S.A. sjuk. Hon hade ådragit sig förkylning under resan och hon var dålig förut, så det blev hon som bars ut efter några vickor.

19640725

56. En lördagskväll, när far och farbror kom gående på Ödeshög-Mjölbyvägen och kom till en glänta i skogen, där Heda, Rök, St. Åby gränsar till varandra, så låg Rök kyrka rätt framför. Det var upplyst i den. "Vad har de för möte i kyrkan i kväll?" undrar farbror. "Den är så upplyst." De fortsatte att gå vägen fram till hörnet på Millingstorp ägor. Det var en genstig emellan klockaren och Millings- torps ägor, som användes att gå till Rök kyrka. Den stigen gick ifrån Mjölbyvägen och till Heda-Röksvägen. När de kom till ändan på stigen, ligger skolhusen där och skymde kyrkan, just ett par minuter. När de kom upp på Heda-Röksvägen var det mörkt i kyrkan. Farbror gick upp till grinden. Den var låst. "Var tog allt folket vägen?" sa farbror. Inga hästar eller vagn syntes till. Det var ett mysterium för honom. Men inom ett par dagar var det en stor begravning och kyrkan var då upplyst alldeles som far och farbror hade sett. Jag var på begravningen och såg på. Det var klätt med enträd på båda sidor om uppfarsvägen till kyrkan. Det var ljus i dessa enträd och ifrån kyrkan till graven var enträd med ljus uti. Graven var klädd med granris ända ner till botten och jordhögen var överhöljd med granris. Det var en änkefru ifrån en gård som heter Gøjeryd. Hon hade befallt att hon skulle begravas med ljus tänt på kvällen.

19670429

3. A R B E T S L I V E T

57. Vet du vad trinne är? Det är stänger som di gälar gärdesgårdar med. Nu gör de ej mera gärdesgårdar med trinne. De bara slår ner en stolpe och binder en tagg på den, så har de ett stängsel.

De tager trinne och staver och en vijehank. En vija är en gren från ett furuträd. Den måste vara färsk och grön. Den svedas vid svag eld, så att den är varm. Så vrider han som gälar vijan om 2 stavers, så att den blir som en åtta. Så lägger han ett trinne på den. Jag har svett många vijor, när jag var ung.

19670106

58. Det var så att en del bönder hade bete för sina kor på Omberg. De måste ha tillsyn och bli mjölkade 2 gånger om dagen. Mjölken avhämtades 2 gånger. Pigorna bodde i hus som var uppsatta för det ändamålet. En del bönder hade egen skogsmark på Omberg. Renstad hade det och i Heda socken var det en del rika bönder som hade egen mark där. Ingången till denna allmänning kallades Djuralet. Det var i södra ändan av Omberg. Min mor tjänte hos en bonde i Divevid som hade beterrättigheter i Omberg. Korna var märkta på hornen, så att de kände igen dem. Det var för mjölkens skull, som de hade dom där och så var det ont om sommarbete där hem omkring.

19661201

59. Ja, vi for över sjön att bärga rön. Det var i Aug., när vattnet var varmt. Det var så att far och min farbror fick skörda rön på Lommens ägor. Det gick så till att vi hade en eka, en flatbåt, så att vi kunde ro på grunt vatten. Vi lasta ekorna fulla, så hade vi en lång stång, som vi satte i botten på sjön och sköt vi från ekan. Rön skars på en cirka 2 meters djup mer eller mindre. Vi som var i land tog hand om rönen, mor och faster. Vi tog dunen av den och sedan bant vi den i necker just som råg. Satte den i skylar till torkning. Den skulle Lommen ha, han ville ej ha dunen. Den använde vi i madrasser och dynor.

Den rön vi ej hann med att duna av sattes i skylar. Den skulle vi ha. Den fick stå där tills sjön frös igen, så vi tog den hem på släde, far och jag. Så duna vi den i snickerstuga. När den var dunad så bant vi rönen i necker igen och fora den till fåren. De fick äta av lövet, ett blad som var en fot långt och 1 tum brett på mitten och spetsar ut i ändarna. Det var kraftig föda det. Vad som blev över bytte far till sig ärtehalm, för bonden som fick den han gjorde hackelse av den och gav till foder till hästa och kor och oxar. Det var god föda i den. Farbror han bytte sig till bräder av bönder som bodde i Rök. Han gjorde

likkistor för socknens fattihus och dunen använde han till dyner och bolster.

Den rön som vi ej blev av med på det viset såldes till en uppköpare från Tranås. De vävde mattor av den som de spika på väggen. Så rappa de murbruk på den. De använde dessa mattor i stället för pligg.

Det var min största glädje fara till Lindö. Vi tog mat med oss, koka kaffe och stekte fläsk, ägg och potatis. Det var en utflykt som lever i en 7-8 årig som aldrig försvinner.

19661201

60. Struppel var en vattenväxt. Den växte 1 tum på 24 timmar. På Renstad hade Baron Axel Hermelin anlagt en bank i sjön utmed Renstad-Ramstad. Utanför denna bank var klart vatten, innanför var det som denna struppel växte i ett djup en till 3 meter vatten. Så när det var till att skörda denna växt, så satte Baron på att pompa undan vattnet innanför banken, så att de kunde skörda fint på torr mark. Det som ej kunde pumpas ut fick andra skörda, så att Baron fick 1/3del av skörden och den ander fick resten. Denna växt torkades på torrt mark. Bönder ifrån skogsbygden var och slog struppel, var och en fick sitt utmärke att skörda på.

19661201

61. Jag får nämna en annan växt som växer på grunt vatten. Den kallas för starr. Den har trekantiga grässtrån. Den är ej god för foder för den är skarp. Den användes för bäddning i stället för halm. Det är bra att strö för svin och andra kreatur. Det blir ett bra gödsel av den. Man måste vara försiktig när en går barfotad ibland den. Man skär sig så illa av den för att den är så vass.

19670106

62. På Dags mosse växte ljung. Den blommar i Aug. Den brukar de taga till fårafoder på vintern och till att strö under kreaturer i stället för halm. Detta var under nödåren.

19640621

63. Jag minns flera yrkesfiskare vid Tåkern. Den främste var Per i Kulltorp. Han bodde när Heden på Lilla Yxnekulla äger. Han var svåger med Fia Lundberg på hörnet på Heden. När hans hustru levde var hon med honom att sköta näten, men efter hennes död gick han till en änka vid namn Sjögren som bodde i en sjöstuga på Glänås äger. När hon dog, tog en av våra grannar vid. Hans namn var Kalle Hård. Per sålde fisk till Kyleberg och gårdarna i Glänås och resten gick till Rönnsta i Rök.

Sedan var det Kalle Ram och Sven-Karls Johan. De sålde sin fisk till en uppköpare vid namn Karsel. Så var det en annan försäljare. Stället där han bodde hette Sjöholm, så han fick heta Sjöholman. Hans rätta namn hörde jag aldrig. Det var en sjöstuga vid sjön. När han gick med korgen på ryggen, rann fiskaskummet efter ryggen på honom. Han hade en smällpiskrock på sig. Honom tyckte bondgummorna synd om.

De kunde gå ut med fisk i korgen och komma hem med den full med brödkakor.
19670331

64. Jag meta kräftor i ån emellan Gottorp och Ramstad. Några gånger fick jag ett par tjog. Så var jag nere i Rök socken, 1 1/4 mil, en gammal svensk mil, från Rök kyrka. Stengårdstorp heter platsen. Det var många sjöar där, och hade en kusin i byn. Det var med hennes barn som jag var ute och meta, men /medan/ far snicka för en bonde i byn.

19670331

65. Fågelägg det bruka torpar- och soldatungar att leta upp vid Tåkern. Det var en sotand som de kallade sotare. Den var svart och lade svartfläckiga ägg. De var olika i formen mot andra ägg. De var spetsiga i ena änden med spetsen ner mot botten av boet. Boet var det mesta på toppen på en tuva. De var rätt svåra att hitta ibland. Det var 4 ägg, inget mer och inget mindre.

19640725

66. Du frågar om jag varit med om att lägga halmtak. Jag har lagt halmtak, spåntak, tjärpappertak, tegeltak, torvtak, asfalttak. Det är endast två tak som jag ej varit med på, det är skiffertak och plåttak.

Det fanns vasstak på ladugårdar vid Dags mosse. Det var rön på toppen, under var det halm. Rönen stod mot röta bättre. Den var hård som bamburör.

19670325

67. I mitt hem kom järnspisel 1892. Det var Norrahammar. Hos min morfar 1893.

19611211

68. Det fanns ännu ställen, där de ännu ej ägde någon järnspis. Uppe i Stora Åby socken, i södra delen, var jag hos en soldat Kjell och plocka lingon. Han hade ej en järnspis utan elda i öppen spis. Grytor, basar, pannar hade en brandring.

Jag vill minnas att järnspisen följde med flyttlasset, när de flyttade förr.

19640426

69. När de hade uppen spis, så var det ej något spell utan när det var utbrunnet och glöden lyste och all rök var borta, så satte de en läm som passa i rökfånget. Den var trekantig och var gjord av trä. Så satte de en propp i undertill att hålla den upp med, medan den andra hörnan över elden var en hake som den vila på. På så sätt behöll de varmen i rummet.
19640621
70. Min far hade en yx i sovrummet. Det var att få upp dörren när den frös igen av fukt under vintren.
19611113
71. Jag har varit med på bysmedens vandringar. Mäster och jag gick från by till by och lagade upp åkerredskapen. På varje stor gård hade de smedja och en del verktyg. Vi hade med oss några verktyg, tänger och hammare. Vi gick runt omkring i gårdarna. Vi hade mat och nattkvarter ett par tre dagar. När vi ej hade att göra i vår egen smedja, så var det att göra en rundvandring.
19610711
72. Jag minns en som gjorde slevar och träskedar. Han bodde i Rabistan, Heda. De kalla honom för Ske-Adel. Han vandra runt i Lysing och Dals härad med sina saker. Det fanns de som gjorde kvastar och vispar och gick och sålde. De bodde på Dags mosse.
19670429
73. På tal om tidningar, så var det nog flera hushåll om en tidning. Så var det med Wadstena Läns Tidning. Farbror Oskar hade den, så när han hade läst den, så kom han över till oss med den. Vi bodde nära varandra.
19670331
74. Ett minne från Skeninge marknad. Det var så att jag kom hem ifrån mejeriet, för jag var mjölkusk för Inspektorn Lars Apelqvist i Lilla Överby och hade att hämta upp mjölken på två platser. När jag kom hem, så fick jag i uppdrag att köra ett par oxar från gården Solberga. Jag körde oxarna och en statkarl en ko. Jag fick ej piska på oxarna, så att det blev märke. Vi lämna hemmet kl. 10 f.m., så var vi framme vid en gästgivaregård i kvällningen, och där fick vi ta in med oxarna och koa över natten. Och på kvällen kom bondmora och pigan indragande med ett halvt dussin madrasser och strödde ut dem på golvet i storstugan. Så fick vi var sitt hästtäck. Vi var 10-12 stycken som skulle sova där så. Det blev ett snarkande och sågande, än lät det som sågen kommit på en hård kvist. Till sist

mål med god mat. Fia språng ej med skvaller. Hörde hon något förtal, så teg hon med det. Hennes stuga var liten och trång. Spisen var av gammal art. Spishällen var gjuten av järn 1711. Den användes till bord- och eldplats, där satt Fia i ett hörne, katten i ett hörne. Så hade de elden i ett. Där satt Fia och grädda plätter, tugga och gav katten. Jag bruka stanna om kvällen och ser skenet från elden i härden upplyste rummet. Hon hade ej några gardiner för sina fönster, så att man kunde ej hjälpa att se in igenom fönstert. Allt hon hade i husdjur var en katt och 9-10 höns, vilka hon hade i vedbon om sommaren och om vintern i en bur emellan sängen och spisen. De bruka värpa sina ägg i sängen i ett hörn i halmen.

Om höstarna kunde en se Fia ute på gårderna plocka ax till föda för sina höns. Hon kunde gå krokryggig dagen om utan ryggvärk. Hennes rygg var så böjd, hon kunde ej gärna se upp. Hon måste böja knäna, hon kunde ej bära något som en vanlig mennska. Hon lade händerna i kors på ryggen. Så bar hon allt. Men hon hade säd för sina höns i flera säckar, som stog utmed vävestolen.

Spisen tog upp 1/4 av rummet. Så hade hon en stol, som kunde slås ner, så blev det ett runt bord. Där i hörnet vid dörren stod vattenhinken. Ovanför var ett hörnskap, varuti hon hade sitt postelin, koppar och tallrikar och fat. Så en stol next ett bord framför fönstret, så en pinnssoffa, en byrå. På norra gavlen stod vävstolen vid gavelfönstret. Så var det sängen, hönsaburen vid sidfönstret. Så var det den delen av spisen som användes vid bakning, en gruva som ungen var uti.

Det käraste hon hade i växter var en röd pionbuske, som växte på nordsidan av hennes stuga. Hon kunde sitta i vävstolen och se den genom fönstret i långa stunder. Hon blev ond om någon rörde den. Den låg i skydd av rundel av plommonträd. Det var en gång hon hade tillräckligt med gula plommon. Jag fick mössan full av dem då. Denna pionbuske hade en egen röd färg. Jag har alla färger ifrån snövite till illröd, men denna har jag ej sett eller kunnat få tag uti. Men det egendomligaste var att när gumman dog, så dog pionbusken också, även hennes katt försvann, när gumman gav upp andan.

Hon var ej lusnig av sig, men 3 dagar innan hon dog, blev hon så lusig. Dottern som skötte henne och en grannkvinna hade inga händer med henne. Hur de bar sig åt, blev de ej av med lussen. En annan grannkvinna sade att det var döaluss. Men när gumman var död, hon hade ej blivit kall, så försvann lussen lika hastigt som de kommit.

Hon var en rättfärdig kvinna i hela sitt liv. Det var ej något ont sagt om henne. Hon fick sin fattigdel som de andra, en påse med örter och 1 kr. till fläsk, det var fattigutdelning. Vedbrand fick hon i Omberg. Dottern hon mjölkade Baronens kor. När di var på bete på Omberg och på mellanstunder, tog dottern avfall till vara efter det de huggde timmer. Det blev mycke med grenar. Dem drog de tillsammans och fick hemkörda.

blev det tyst för då sov man själv. På morron kom bondmora in och pigan med en bricka svart kaffe och ställde det på ett stort runt bord och så skrek hon: "Alla manna ur buse!" Och då for de upp och leta på sina skor och väst och rock, ja den hade vi till huvudgård. Så var det några som inga skor hade. De som sist kom in, sparka de andras skor, en åt ett håll och den andre åt annat. Statkarlen och jag vi hade våra skor i rocken under huvudet. Det var ett svärande och letande och ett muntert skratt. Då kom käringen igen och skrek: "Alla manna, alla manna upp nu för en kup av kaffe!" Så det var att fora djuren med lite hö som Apelqvist hade att betala för och för nattlogiet, kaffe och vad mer. Det tog oss 15 till 20 minuter att gå till staden från gästgiveriet.

Jag stod där på kreaturplatsen ensam. Vi blev av med koa men oxarna fick vi köra hem igen. Statkarlen han sprang runt och fick sig ett par supar och smörgåsar under tiden köpet gick an, men när han kom tillbaka, så smet jag min väg. Jag gick in på en kaffekrog och fick fint kaffe och finbröd. Sen var det att köra hem oxarne, det fick statkarlen göra. Jag fick åka nästan hela vägen. Det var 2 gamla svenska mil att gå. Ja, det var ett minne av Skeninge marknad.

19670126

75. Mitt hem låg på Svansheden. Det var en allmänningförr i tiden, en betesmark, en betesmark för bönderna i Svanshalsbyn. Men så blev de osams om betet, en del ville odla upp till åker. Det blev en uppmätning, så att varje bonde fick sin del. Mitt hem kom i Lilla Svanegårdens ägor, alltså tillhörde det Renstad. Stället hette Svenstorp. Det låg 3 knektatorp och 10-12 andra torp utefter heavägen som gick i mitten av Heden.

Förr i tiden under min fars barndom var det vildmark med enbuska och vildtörne och kärr, men när det blev uppmätt, så grävdes diken i rågången till att föra ut allt survatten, och då kom det där kärret på Toregården och halva på Lilla Svängården. Men sedan det blev uppdelat, så försvann kärret.

19640531

76. Du tala om fattiga "mösaboa". Men jag skall tala om en som var fattig men var nöjd med det. Det var Fia på hörnet, som hon kallades. Hennes rätta namn var Sofia Lundblad. Hon bodde på nordvästra hörnet på Svansheden i en liten stuga med ett rum. Hon var socknens matteväverska. Hon hade matteväven uppe jämt. På hösten när far kom hem, så kom hon med sina ullsaxer till att slipas, så det första far fick göra var att slipa hennes saxer, och de var många. Jag tror dussintals av dem.

Jag gick förbi hennes stuga var dag jag gick i skolan. Jag såg henne linka i väg till Renstad herrgård och hämta en kruka vassle, när di osta i mejeriet där. Hon fick 1 kanna vassle och så gick hon in i köket och fick en kaka bröd och ett

kospillningen blanda de ut med kokt potatis och mjöl och gav till svinen. Det var ladugårdshushållning sade farfar. Ja, i min mors ungdom, hon tjäna piga då detta sätt var vanligt på somliga bondgårdar. Det nuvarande släkte vet ej om detta. Det är säkert.

19670126

79. Vad jag skall skriva handlar om hushållsekonomi. 1. De tuggade tobaken i tuggor, så länge det var smak i den. Så lade de tuggan på en hylla att torka. 2. Sedan den var torr lade de den i rökipipan och rökade den. När det var slut knackade de askan i en dosa. 3. Så snusade de askan. 4. Snoren smorde de stövlarna med. Det var hushållsekonomi. Sade farfar.

19670106

80. På Svansheden grävde de en källa till unge knekten Hag. Det var en med slagruta som fannt vatten där. De grävde o. 12 fot och fannt ej något vatten, varför de sände efter den som visa ut platsen. Han tog ett borrh och borra ett par fot, kom på en källåder och den var så rik att det flöda över hela platsen. Som väl var fanns ett avloppsdike som alla diken och täckdiken luta till, så att de blev av med vattnet. Men han borrhmästaren fick plugga borrhålet med en stor flat sten, så att forsen ej blev för stor. Den källan har ej torkat ut.

Men Haga-Fia kom med sina vattenämbar, som hade stått i kodynga i hennes ladugård och dumpa dom i källan, så att det så ut som göselvatten. Hon fick åthutning för att hon var så lortaktig av sig. Hon svara att det var ren lort, så det var ej så farligt sade hon.

19640715

81. Det var fordom en källa vid stranden av Tåkern. Stugan vid källan har blivit nedriven för omkring 70 år sedan, tror jag. Den hette Udden, min farfars faster bodde där. Stugan hade rum för folk som kom dit och stanna för att dricka av hälsovattnet. Min far visa mig var källan hade varit, men då var den torr. Den hade torkat bort under tiden. Ådran hade ändrat kurs. Kanske en skiftning i jordlagren hade åstadkommit detta.

19640426

82. Jag känner ej till många fler källor except Klosterkällan i Alvastra. Den har klart friskt vatten. Den ligger i en källare. Min farbror visa mig den en gång. Han var smed i Alvastra på den tiden. Det var ett rör ifrån källan. Det gick till ladugården, så att kreaturen fick gott källvatten att dricka. Den är djup, sade farbror. De försökte att pumpa den torr en gång, för det hade varit ett pack som

77. Det var en man som gick omkring i min bygd. Hans namn var Bosen. Hans yrke var att snöpa kalvar och föl och grisar. Han bodde på gränsen emellan Rök och St. Åby. Han gjorde ej så stort väsen av sig. Han hade en hustru som hette Britta, Bosa-Britta gick hon för. Hon var böndernas hjälpreda vid byk och slakt. Vid slakt hade hon den uppgiften att taga vara på slaktedjurets innanmäte och göra det rent. Så ibland kunde en tarm hamna i Brittans stora ficka, som hon hade därbak på sin kjol. Nu när denna händelse inträffade, så var det en stor slakt hos en storbonde på slättbygden. Det var kalvar och svin och får som slaktades och Britta hade mycke att göra, så hon fick sin ficka full när hon vandra hemåt. Nu var det tidigt på hösten, men det var kallt nog att frysa till, så isen bar. I skogen som ligger på höger hand, när man kommer ifrån Ödeshög i Röksocken, platsen heter Millingstorpskogen var och är kanske ännu ett stort kärr några hundra meter ifrån vägen. Där hade ungdomarne ställt till en dans på kärret. De hade rest en stång med en tunna på och fyllt den med törestubbar till belysning. De spela och dansa, när Britta kom gående hem. Hon bodde där uppåt skogen, men hon ville se på dansen. Medan hon stog och såg på, kom det en yngling fram och sporde: "Vill du dansa mä mäj?" Britta sade ej nej, hon var glad i att dansa fast hon var trött. De dansa kring kärret ett par gånger, men så började tarma att släpa och slänga kring benen på henne och mannen hon dansa med, han släppte Britta som om hon varit en het potata och lämna kärret i vildaste hast. De andra gjorde detsamma, så att kärret vart tomt och Britta blev ensam att plocka upp sina tarma. Efter den dagen fick kärret och platsen heta Bosa-Tarma Brittans håll eller ibland Tarma-Brittans håll. Sedan den dagen har det ej varit någon dans mera. Kärret heter så än i dag.

När jag var liten pojke var jag med mor och tog upp mäj. Det var en sädesåker utmed skogen. Jag klev över gärdesgården och plocka odon. Dessa växte i den vattensänkta kanten av kärret. Jag plockade $1\frac{1}{2}$ liter. Jag var endast 5 år gammal då.

Bosen och hans hustru levde på början på 18hundralet. Min far var med på den omtalda dansen. Han spelte fiol då. Detta skedde omkring 1860. Han berättar om händelsen då Britta dansa så tarma släpa. Nu är det väl ej någon av de nu uppväxande släktet som har reda på det.

19620621

78. Efter mitten på 18hundralet var det hårda år för en del bönder. De som hade hästar måste foras bra, så de hade gott hull när di åkte till kyrkan. Så att hästarna fick säd, blandsäd och vicker. Vicker är en balgväxt lik ärtor, men de är svarta och beska. De maldes sönder med blandsäd till mjöl. Så tog de vara på hästspillning och blanda detta med vickermjöl och gav till korna. Och

hade kastat lort i källan, så att den måste rensas ut. De hade ett fasligt göra.
Det är så att när det är torrt, är källan överfull av vatten.

19640531